Uzrii Wallaalummaa-Kutaa 1

Description

Uzrii jechuun sababa ykn rakkoo dhiyeefataniidha. Fkn, mana barnootaa irraa yoo hafte, barsiisan sababa ykn rakkoo kee dhiyeefadhu yoo jedhe, sababni ykn rakkoon dhiyeefattu kuni uzriidha.

Wantoota Muslima dhuunfaa tokko kafarsiisu dhoowwan kan hubannoo keessa galfamu qabu keessaa tokko: uzrii wallaalummaati. Daangaa darbaa fi hanqisaa jidduu dhimma kana keessatti namoonni baayâ€™een itti taranii jiru. Asitti nama wallaalummaa guutumaan guututti uzrii godhutu jira. Gama biraatin immoo nama guutumaan guututti dhoowwutu jira. Haqni isaan lamaan jidduutti giddu galeessa. Haala armaan gadiitin dhimma kana irraa wanta nu ilaallatu ni guduunfina.

1-Wallaalummaan (jahlin) asitti barbaadame nafseen beekumsa irraa duwwaa taâ€™uudha. Yookiin wanta beekkamu qabu ilaalchise beekumsa dhabuudha. Jalqaba irratti akkana jechuun jabeessina: wallaalumman dhimma hundee taâ€™e hanga dandaâ€™aniin kaasun barbaachisuudha. Ammas wallaalaa barsiisuuf carraaqun namarraa eeggama. Yommuu Ibn Abdul Barr-rahimahullahu-hadiisa ibn Abbaas (radiyallahu anhumaa) dhiyeessu: Namtichi tokko Rasuulaaf (SAW) meeshaa khamri (dhugaati nama macheessu) of keessaa qabu kenneef. Ergasii, Nabiyyiin (SAW) ni jedhan: Rabbiin haraama godhee jiraa beektee?â€• Namtichis ni jedhe, â€œLakki, [hin beeknee]â€•â€¦ Sahiih Muslim 1579

Kana booda ibn Abdulbarr ni jedhe: hadiisa kana keessa nama hin beekne irraa cubbuun akka ol fuudhame ragaatu jira. Rabbiin azza wa jalla ni jedha:

﴿وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا﴾

â€œHanga Ergamaa ergunitti kan adabnu hin taane.â€• Suuratu Al-Israa 17:15
Haa taâ€™uu malee, namni barachuu dandaâ€™ee garuu barachuu dhiise, cubbuu hojjate jira. Rabbiin hundarra beeka.â€• (At-Tamhiid 4/140)

Al-Qaraafi ni jedha:
Buâ€™uurri shariâ€™aa akka agarsiisuutti wallaalummaan namni ittisuu dandaâ€™uu hundi, wallaalaaf ragaa taâ€™uu hin dandaâ€™u. Sababni isaas, Rabbiin uumamtoota Isaatti ergaadhaan ergamtoota ergee fi ergaa kana akka beekan, ergasii hojii irra oolchan isaan irratti dirqama godhee jira. Ergaa kana beeku fi itti hojjachuun dirqamoota lama. Namni barachuu fi itti hojjachuu dhiisee wallaalaa taâ€™ee yoo hafee, dirqamoota lama dhiisuu isaatiif badii lama hojjatee jira.â€• (Al-Furuuq 4/264)

Kanarratti ibn Taymiyaan akkana jechuun jabeessa: â€œUzriin amantii keessatti argamu turtiin isaa kan barbaadamu miti. Kana irra, wanti barbaadamu hanga dandaâ€™ameen uzrii kana balleessudha. Osoo kana taâ€™uu baate, silaa beekumsa ibsuun dirqama hin taâ€™uu ture, namoota wallaalummaa isaanii keessatti dhiisuun gaarii taâ€™aa ture, ragaalee dhimmoota wal fakkaatan ibsuu irra dhiisun gaarii

taâ€™aa ture.â€• (Majmuuâ€™al Fataawaa 20/279) (Wanti asitti jechuu barbaade, amantii keessatti wallaalummaa kaasuuf beekumsa ibsuun, wallaalaa barsiisuun, akkasumas, barachuun dirqama.)

Ibn Al-Lahhaam ni jedha: â€œNamni murtii wallaalee, murtii barachuu keessatti yoo hin hanqisinii fi hin dhiisin qofa dhiifamni isaaf godhama. Garuu yoo hanqisee ykn dhiise, dhiifamni isaaf hin godhamu.â€• (Al-Qawaaâ€™idu wal-fawaaâ€™idul Usuuliyyati fuula 58)

Suyuuxin ni jedha: wanta namoonni harki caalan keessatti wal qixa taâ€™an dhoowwaa taâ€™uu isaa namni wallaalee, isarraa hin fuudhamu, Islaamatti seenu isaatiif haarawa kan taâ€™e yookiin baadiyaa keessatti guddatee wanti akkanaa isarraa kan dhokatu yoo taâ€™e malee.â€• (Al-Ashbaahu wanazaaâ€™iru-fuula 200) (Fakkeenyaf, khamriin (dhugaatin nama macheessu) dhoowwaa taâ€™uu wanta namoonni harka caalan beekaniidha. Namni Islaamatti seenu isaatiif haarawa yoo taâ€™e ykn baadiyaa beekumsi itti hin barsiifamnetti yoo guddate malee, â€œAni khamriin dhoowwaa taâ€™uu hin beekuâ€• yoo jedhe, kuni isarraa hin fuudhamu.)

2-Dhimma kana keessatti wanti biraa xiyyeefannoo itti kennuu barbaachisu: nama dhamaâ€™iinsi irratti baayâ€™atuu, kan akka nama haarawa Islaamatti seenee, nama baadiyatti guddate fi kan kana fakkaataniin wal qabatee dhimma kafarsiisu keessatti uzriin wallaalummaa ni ilaallama.

Imaamu Shaafiâ€™in waaâ€™ee sifaata Rabbii fi wanta inni itti amanu ilaalchisee ni gaafatame. Innis ni jedhe: â€œRabbiin oltaâ€™aan maqaalee fi sifaataa kitaabni ittiin dhufee fi Nabiyyiin uummata isaa beeksise qaba. Uumamtoota Rabbii keessaa namni ragaan irratti dhaabbate maqaalee fi sifaata kanniin deebisuu hin dandaâ€™u. Sababni isaas, Qurâ€™aanni ittiin buâ€™ee jira, Ergamaa Rabbii sallallahu aleyh wassallam irraa wanta namoonni haqaa fi qajeelon gabaasan keessatti [maqaalee fi sifaata kanniin] dubbachuun isaanii sirrii (sahiih) akka taâ€™e mirkanaaâ€™e jira. Namni kana booda, ragaan erga isarratti dhaabbate booda yoo faallesse, inni kaafira. Garuu ragaan isarratti dhaabbachuun dura, wallaalummaa [isaatiif] dhiifamni isaaf godhama. Sababni isaas, kana beekun sammuudhaan, itti xinxalluun, qalbiidhaani fi yaadan hin dandaâ€™amu. Odeefannoon (Ergaan Islaamaa) erga isa bira gahee booda malee [Muslimoota keessaa] eenyullee wallaalummaan hin kafarsiisnu. â€• (Mukhtasaral Uluwwi-fuula 177)

Imaamu Al-Bukhaarin ni jedha: Namni jechi Rabbii uumama (makhluuqa) akka hin taanee hin beekne, inni ni barsiifama, wallaalumman isaa gara Qurâ€™aanaa fi sunnaatti deebifama. Namni erga beekee booda dide, haqa osoo beeku faallessee jira. Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha:

وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُضِلَّ قَوْمًۢا بَعْدَ إِذْ هَدَىٰهُمْ حَتَّىٰ يُبَيِّنَ لَهُم
مَّا يَتَّقُونَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾

â€œ**Wanta eeggachuu (dhiisu) qaban hanga isaaniif ibsuutti Rabbiin ummata tokko erga qajeelche booda hin jallisu. Dhugumatti, Rabbiin waan hundaa Beekaadha.â€•** Suuratu At-Tawbah 9:115

(Fakkeenyaaf, mushrikoota duâ€™aniif araarama kadhachuun dhoowwamaadha. Namoonni Rabbiin qajeelche wanti dhoowwame kuni isaaniif ibsamuun dura yoo mushrikootaaf araarama kadhatan, Rabbiin hanga wanta kana isaaniif ibsuutti malee jallinna isaan irratti hin murteessu. (ilaali Tafsiiru Xabarii-12/47))

Ammas, Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha:

﴿وَمَن يُشَاقِقِ ٱلرَّسُولَ مِنۢ بَعۡدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ ٱلۡهُدَىٰ وَيَتَّبِعۡ غَيۡرَ سَبِيلِ
ٱلۡمُؤۡمِنِينَ نُوَلِّهِۦ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصۡلِهِۦ جَهَنَّمَۖ وَسَآءَتۡ مَصِيرًا ١١٥﴾

â€œNamni karaan sirriin ifa isaaf erga taâ€™e booda Ergamaa faallessee fi karaa muâ€™mintootaatiin ala [karaa biraa] hordofe, karaa inni filate keessatti isa dhiisna; Jahannamis isa seensifna. Gahuumsi waa fokkate!â€• Suuratu An-Nisaa 4:115 (Khalqu Afâ€™aalil Ibaadi-61)

Ibn Hazm ni jedha: Namni tokko osoo Islaamawee (Islaama keessa seenee) fi shariâ€™a Islaamaa hin beekne taâ€™ee- ergasii khamriin (dhugaatin nama macheessu) halaala akka taâ€™ee fi nama irra salaanni akka hin jirre amane, murtiin Rabbii oltaâ€™aa isa bira kan hin geenyee yoo taâ€™ee, wal dhabbii tokko malee inni kaafira hin taâ€™u. Hanga ragaan isa irratti dhaabbatutti malee. Erga [ragaan isarratti dhaabbate booda khamriin halaala taâ€™u fi nama irra salaanni akka hin jirre amanuu] yoo itti fufe, akka wali galtee ummataatti inni kaafira.â€• (Al-Muhallaa13/151)

Bakka kanatti ibn Taymiyaan ni jedha:
Garuu namoota keessaa nama murtiwwan kanniin irraa muraasa isaanii wallaalutu jira. Hanga ragaan isa irratti dhaabbatutti [Muslimoota irraa] eenyurrattillee kufriin hin murteefamu. Akkuma Rabbiin oltaâ€™aan jedhe: **â€œAkka Ergamtoota booda Rabbiin irratti namootaaf ragaan hin argamneef gammachiistootaa fi akeekachistoota goonee Ergamtoota [ergine]. Rabbiin Injifataa, Ogeessa taâ€™eera.â€•** Suuratu An-Nisaa 4:165

Kanaafi, osoo namni tokko Islaamawee ergasii salaanni isarratti dirqama taâ€™uu hin beeknee ykn khamriin haraama taâ€™uu hin beekne, dirqama taâ€™uu kanaa fi haraama taâ€™uu kanaa amanuu dhiisuu isaatiif hin kafaru. Inumaa, hanga ragaan Nabiyyii isa bira gahutti hin adabamu.â€• (Majmuuâ€™al Fataawaa-11/406)

Bakka biraattis akkana jedha: â€œ***Nama [Muslimaa] dhuunfaa tokko kafarsiisuu fi isa ajjeessun hayyamamaa taâ€™uuf ragaan Nabiyyii isa bira gahuu irratti hundaaâ€™a. Namni amanti irraa waa wallaale hundi kan kafaru miti.â€•*** (Ar-Raddu Alal Bakri-fuula 258)

Guduunfaa
âœ• Nama Musliimaa dhuunfaa tokko kafarsiisuf wantoota ilaallamu qaban keessaa tokko wallaalummaadha.
âœ• Wallaalummaan asitti barbaadame, namni beekumsa irraa duwwaa taâ€™uu ykn wanta beekkamu qabu ilaalchisee beekumsa dhabuudha.

âœ• Namni Musliimaa Islaama irraa waa wallaalee dogongora hojjate, hanga ragaan Islaamaa isa gahutti malee kufriin isarratti hin murtaaâ€™u.
âœ• Wallaallummaan akka uzritti haa ilaallamu malee nama hundaaf uzrii taâ€™uu hin dandaâ€™u.
âœ• Namni haalli isaaf mijaaâ€™e osoo barachuu dandaâ€™uu yoo dhiise, wanta hojjatuuf ni qabama. Fkn, Osoo dandeetti qabu, waaâ€™ee Islaama ilaalchisee daâ€™awaa irratti argamuu yoo dide ykn odiyoo fi vidiyoo dhageefachu irraa yoo garagale ykn kitaaba fi barruulee yoo dubbisuu didee, badii hojjatuf ni qabama. Kutaa itti aanutti dubbii beektotaatin dabalata ni ilaalla.

Madda:
â€œ**Nawaaqidul Iimaani al-qawliyah wal amalayah**â€• fuula 55-58, Abdulaziz bin Muhammad

Date Created
March 31, 2020
Author
admin